

ZIEMIANIE W PORTRECIE I FOTOGRAFII

Zofia Zinserling

MAJĄTEK MONIAKI ZEMBRZUSKICH

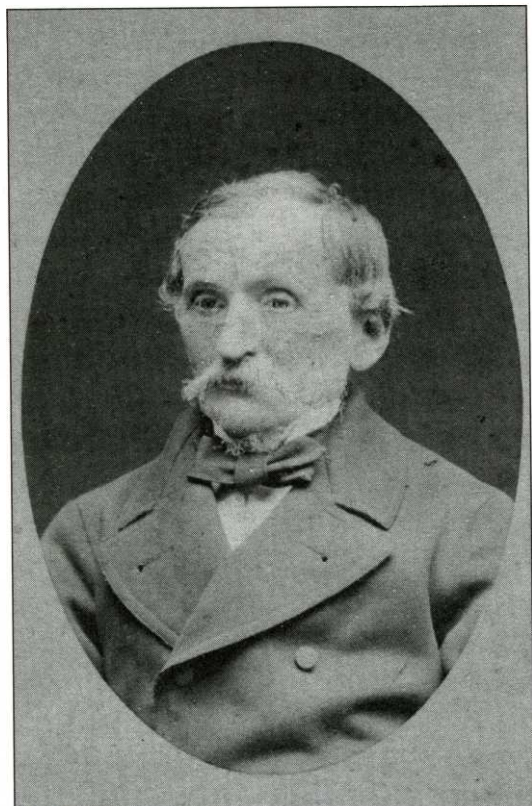
W połowie XIX w. duży niegdyś majątek Moniaki stopniowo podupadał i kilkakrotnie zmieniał właścicieli, aż wreszcie w 1858 r. kupił go z licytacji Ludwik Zembrzuski, syn Antoniego i Katarzyny z Szymońskich. On to zlecił remont dworu, o spróchniałych podwalinach i z odpadającym tynkiem, i zamieszkał w nim z żoną Anną z Kurzątkowskich i trzynastoletnim synem Władysławem. Nowy dziedzic Moniak nie tylko energicznie zabrał się do podźwignięcia ich z ruiny, lecz także zatroszczył się o wieś i wraz z żoną założył już w 1861 r. pierwszą, zrazu jednoizbową szkołę.

Jedyny syn Ludwika i Anny, Władysław, ożenił się w 1867 r. z Zofią Boduszyńską i miał z nią troje dzieci: Zofię (ur. 1868), Marię, (ur. 1869) i Ludwika (ur. 1874). Oprócz tego, że gospodarzył w Moniakach, pełnił – bodaj dwukrotnie – urząd sędziego gminnego. Musiał być człowiekiem godnym zaufania, skoro na jego ręce Brygida z Rzewuskich Kossakowska złożyła znaczną sumę, przeznaczoną dla wnuczki, Henryki Pustowójtówny, o czym świadczy zachowany list.

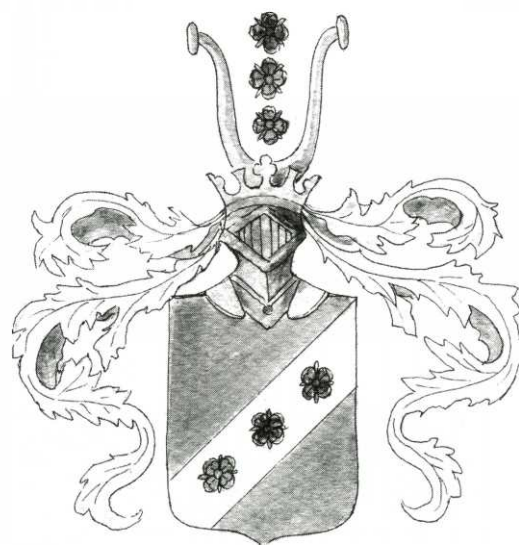
Dzieci Władysławostwa Zembrzuskich wychowywały się w duchu miłości do ojczyzny i przekonaniu o konieczności pracy na rzecz innych. Obdarzona największą pasją społecznikowską Zofia już od wczesnych lat zaczęła potajemnie uczyć dzieci wiejskie, należała też do Koła Ziemianek w Kluczkowicach, stawiającego sobie za cel pracę ogólnoswiatową. Od 1904 r. Zofia – zawsze wspomagana przez siostrę Marię – kontynuowała tę działalność w Lublinie, za co w 1938 r. otrzymała Srebrny Krzyż Zasługi.

Ludwik ukończył jakąś mniej znaną szkołę rolniczą, po czym osiadł w Moniakach, a w 1905 r. ożenił się z Zofią Kochanowską z pobliskiego Łopiennika. Już w dwa lata po ślubie zaczął wraz z żoną zabiegać o wprowadzenie w miejscowej szkole języka polskiego, a dziesięć lat później uzyskał pozwolenie na otwarcie szkoły prywatnej, którą utrzymywał z własnych funduszy. Podobnie jak inni okoliczni ziemianie podejmował różne działania społeczne, był m.in. członkiem zarządu spółdzielni rolniczej w Moniakach.

Cztery córki Ludwika i Zofii: Maria, Hanna, Zofia i Róża, przychodziły na świat w latach 1906–1912. Dwór wkrótce okazał się dla rodziny za ciasny i przed pierwszą wojną światową dobudowano do niego pierwsze piętro wg projektu Kazimierza Skórewicza. Po śmierci matki w 1928 r. córki opiekowały się Ludwikiem, kolejno wychodziły za mąż i rodziły dzieci, a kiedy on umarł, nie podzieliły majątku, dwór zaś traktowały jak wspólny dom. W czasie okupacji mieszkały w nim do 1943 r. Hanna i Zofia z dziećmi, jeszcze dłużej zaś ich sędziwe ciotki, Zofia i Maria Zembrzuskie, które w początku listopada 1944 r. – pod groźbą wywózki na wschód – zmuszono do opuszczenia go w ciągu trzech dni. Dwór już wtedy zamieszkiwali tłumnie uciekinierzy z linii frontu nad Wisłą, potem też zajmowali go różni przypadkowi ludzie i instytucje, stopniowo doprowadzając do ruiny, której zapobiegło przeniesienie w 1980 r. jego resztek do Janowca.

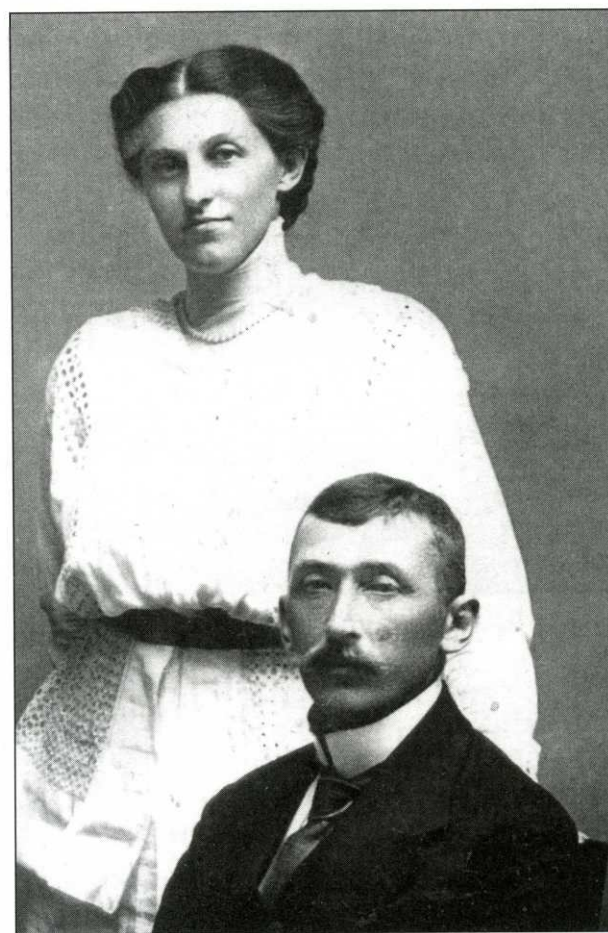
Ludwik Bartłomiej Zembrzusi, zm. 1905

Doliwa – herb Zembrzuskich

Anna z Kurzątkowskich Zembrzуска, zm. 1896

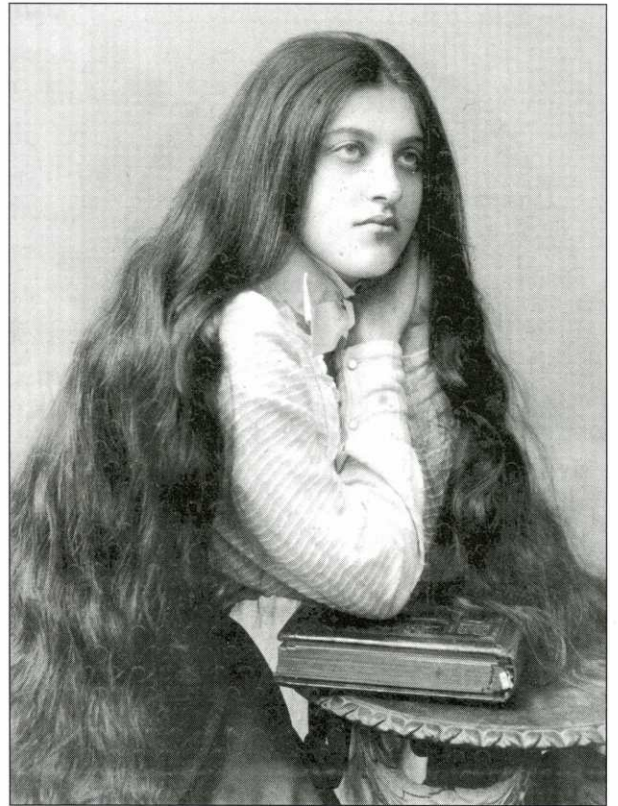
Zofia z Kochanowskich i Ludwik Zembrzусy

Ludwik Zembrzusi (1874-1937)

Ludwik Zembrzusi

Zofia z Kochanowskich Zembrzуска (1885-1928)

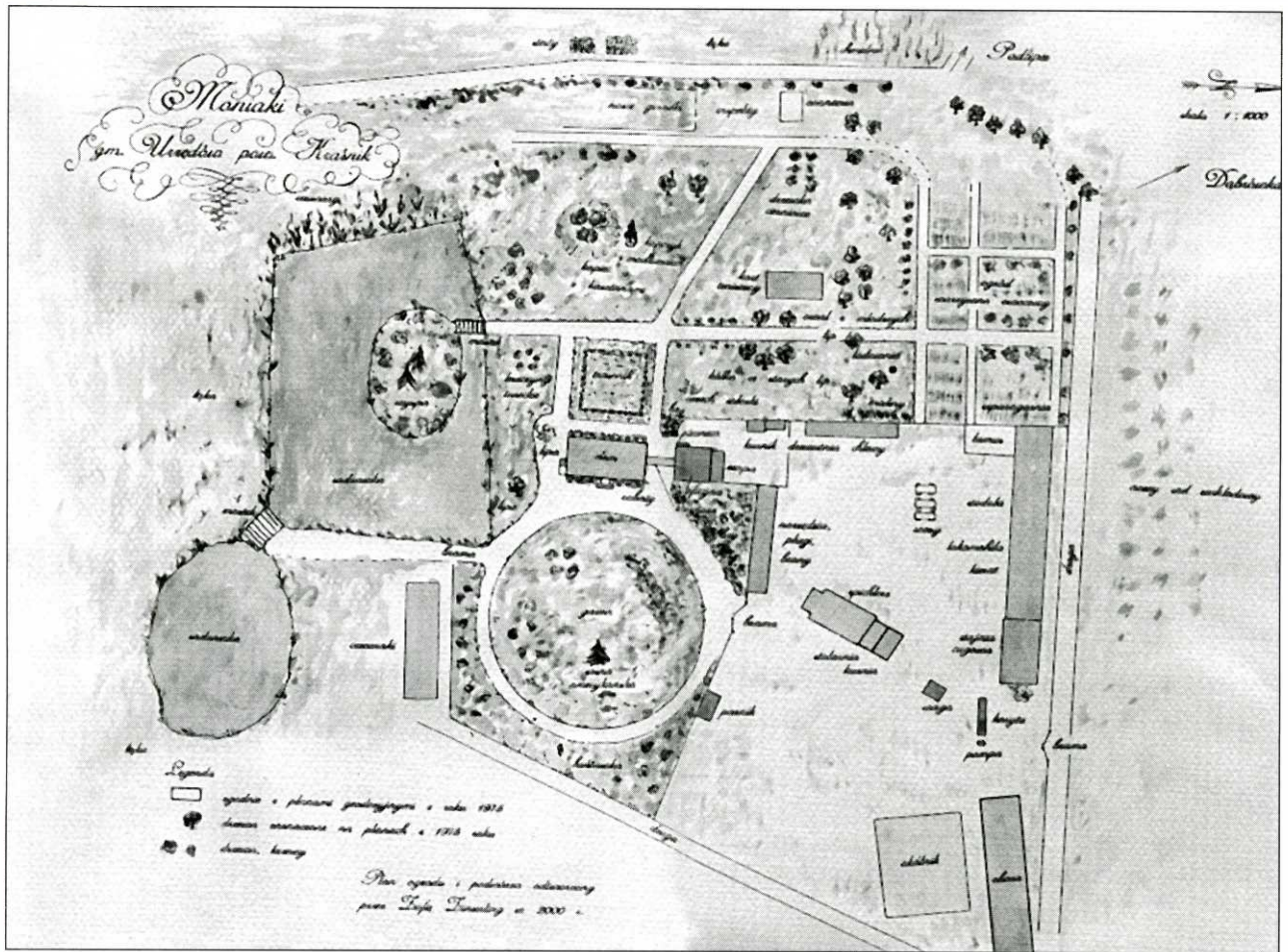

Dwór w Moniakach, fot. sprzed I wojny światowej

Od lewej: Zośka (1909-1994), Kicia (Róża, 1912-2000), Hanka (1908-1981) i Marysia (1906-1982) Zembrzuskie

Od lewej: Kicia, Hanka, Zośka Zembrzuskie i Halka Luchtówna

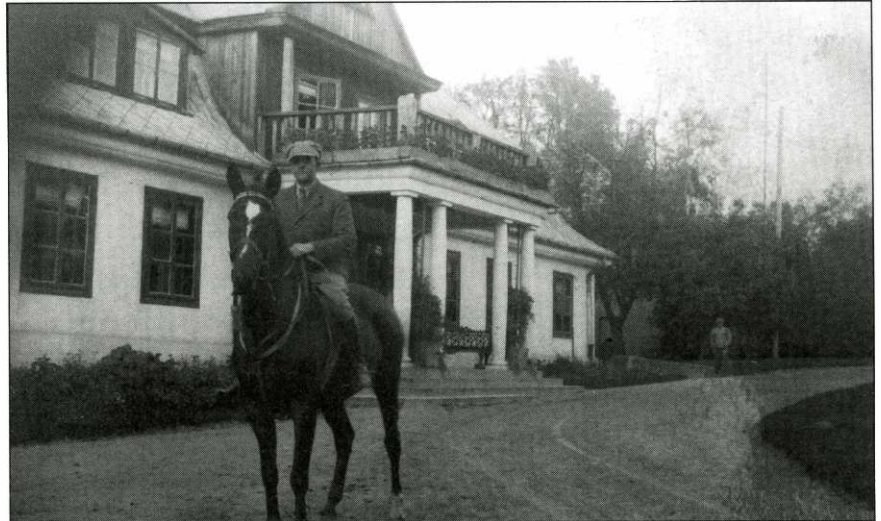

Plan założenia dworskiego w Moniakach

II. NAGRODA W DZIALE HODOWLANYM MEDAL MAKŁY SREBRNY

WŁASNOŚĆ. - MONIAKI-LUDWIK ZEMORZUSKI
KLACZ „MIGNIA” ZE ŻREBIĘCIĄ GNIADA Z GW. UR. 9.V.1926. R. ANG. AR. CHOWU
WŁ. O. „VIZIA II. 488” ANG. AR. N. „ZIMÓWKA.”

DN. 23. VI.1931. FOTO „JANINA” LUBLIN.

Edward Tomaszewski przed dworem
w Moniakach

Salon w Moniakach

Stołowy w Moniakach

Ludwik Zembrzusi z córkami Kicią i Zośką w gabinecie moniackim

Kort tenisowy w Moniakach

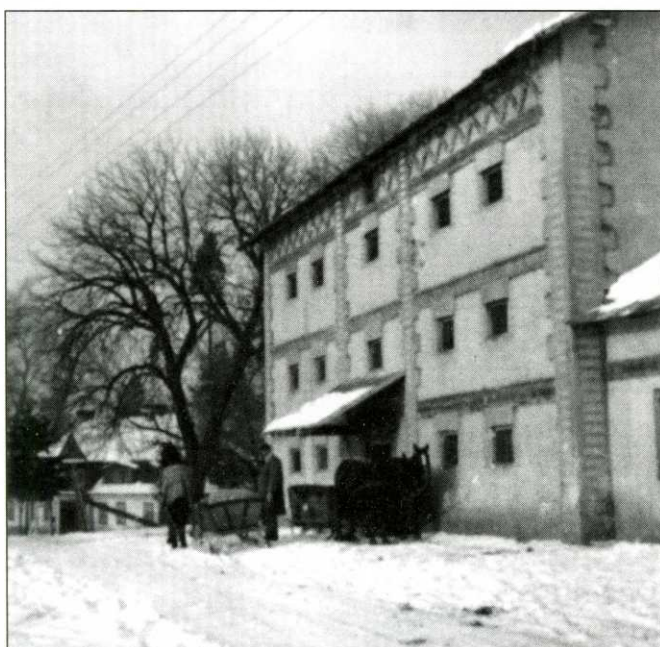
Strzelanie w Moniakach. Strzela Zośka Zembrzuska, za nią stoi Kicia Zembrzuska i Halka Luchtówna

Żniwa w Moniakach

Stajnia cugowa w Moniakach, zima 1939/40 r.

Spichlerz w Moniakach, fot. z 1964 r.